

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ І МАРКЕТИНГУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

А. В. Череп

«30» серпня 2022 р.

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 051 «Економіка»

освітньо-професійних програм: «Управління персоналом та економіка
праці», «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка»,
«Економіка та управління ринком землі»

Укладач: Гельман Валентина Миколаївна, д.е.н., професор кафедри управління персоналом і маркетингу

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри управління персоналом і
маркетингу

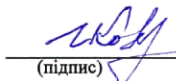
Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.
Завідувач кафедри управління персоналом і
маркетингу

(підпис) М. М. Іванов
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
економічного факультету

Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

Голова науково-методичної ради економічного
факультету

(підпис) І. І. Колобердянко
(ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

(підпис) О. В. Мельник
(ініціали, прізвище)

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Кількість кредитів – 4	обов'язкова цикл професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність: 051 «Економіка»	Загальна кількість годин – 120	Семестр:	
	Змістових модулів – 6	2-й	2-й
Лекції			
32 год.		6 год.	
Практичні			
16 год.		6 год.	
Самостійна робота			
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 14	Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	
	72 год.	108 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Економіка праці і соціально-трудові відносини» є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних і практичних знань щодо процесів відтворення робочої сили та процесів взаємодії працівників, засобів і предметів праці, які є необхідними для вільного володіння практикою прийняття оптимальних рішень щодо функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудових відносин на різних рівнях управління.

Предметом курсу «Економіка праці і соціально-трудові відносини» є сукупність теоретичних і практичних проблем формування людського потенціалу, забезпечення ефективного використання його у сфері праці як на макро-, мезо-, так і на мікроекономічному рівнях з метою забезпечення високої якості життя населення та високої ефективності економічної діяльності.

Основними завданнями курсу «Економіка праці і соціально-трудові відносини» є вивчення концептуальних положень економіки праці та соціально-трудової сфери, оволодіння методами аналізу ринку праці, трудових ресурсів та зайнятості, оволодіння методами вивчення витрат робочого часу, нормування праці, вивчення комплексу питань пов'язаних з визначенням, розрахунком та аналізом показників ефективності праці, джерелами формування фонду оплати праці та його ефективного використання на підприємствах, дослідження сучасних тенденцій розвитку трудового потенціалу, вивчення методів аналізу й моніторингу соціально-трудової сфери, вивчення міжнародного досвіду регулювання соціально-трудових відносин.

У разі успішного завершення курсу студент зможе:

- складати список вимог до опису роботи згідно з управлінською практикою;
- здійснювати оцінку трудового потенціалу;
- здійснювати аналіз ринку праці, трудових ресурсів і зайнятості;
- здійснювати довгостроковий аналіз трудових відносин;
- виявляти рівень організації праці;
- визначати показники продуктивності праці та резерви її зростання на підприємстві;
- розробляти методи обґрунтування чисельності працівників;
- визначати заробітну плату працівників та формувати фонд оплати праці;
- розробляти план соціального розвитку трудового колективу;
- користуватися нормативною базою управління трудовими ресурсами;
- вивчати та використовувати досвід розвинутих країн щодо забезпечення високої ефективності праці та прогресивних методів організації та оплати праці;

- формувати завдання самомаркетингу своєї робочої сили з позиції забезпечення високого рівня конкурентоспроможності на ринку праці;
- скласти професійне резюме за фахом, оволодіти навичками активного пошуку сфери ефективної реалізації власного трудового потенціалу, здійснювати успішну самореалізацію на ринку праці України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей (заплановані результати навчання та компетентності):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК-01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК-11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК-02. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК-08. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

ПРН-01. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН-07. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН-11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН-13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН-14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН-18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

Міждисциплінарні зв'язки. Відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійних програм «Управління персоналом та економіка праці», «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка та управління ринком землі» курс «Економіка праці і соціально-трудові відносини» тематично пов'язаний з такими дисциплінами: «Макроекономіка», «Фінанси», «Управлінська діяльність підприємства», «Економіка підприємства», а також з дисциплінами «Права і свобода людини і громадянина України», «Національна та регіональна економіка», «Статистика», «Основи управління персоналом», «Управління оплатою праці», «Економічний аналіз», «Прогнозування соціально-економічних процесів», «Організація, нормування і регламентація праці», «Управління персоналом організації», «Мотивування та оцінка персоналу», «Аудит і контролінг персоналу».

Набуті студентами знання та навички з дисципліни «Ринок праці і демографія» будуть необхідні їм при виконанні аналітичних досліджень під час написання курсових робіт, а також у подальшій професійній діяльності.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Праця в житті людини і суспільства

Тема 1. Економіка праці і соціально-трудові відносини як напрям наукового дослідження.

Мета, завдання, об'єкт, предмет, методологія й інформаційна база вивчення дисципліни "Економіка праці і соціально-трудові відносини". Структура і логіка курсу. Взаємозв'язки дисципліни "Економіка праці і

соціально–трудові відносини" з іншими дисциплінами та науками. Соціально–трудоий напрям економічної думки (історія розвитку економічних наук про працю). Сучасний етап економіко–трудоих досліджень.

Тема 2. Праця як сфера життєдіяльності людини та провідний чинник виробництва. Праця й соціально–трудові відносини як предмет наукового економічного дослідження. Роль праці у розвитку людини і суспільства. Концепція управління працею. Посилення на особисті інтереси працівника на користь підприємства та суспільства. Зміст, характер і види праці. Еволюція праці як чинника виробництва. Гуманізація праці.

Змістовий модуль 2. Трудовий потенціал суспільства та особливості функціонування ринку праці

Тема 3. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Трудові ресурси як соціально–економічна категорія. Формування трудових ресурсів. Трудовий потенціал працівника, підприємства, суспільства. Людський капітал і його місце в економічній системі суспільства

Тема 4. Державне регулювання зайнятості населення. Зайнятість населення та її регулювання. Безробіття та його класифікація. Державне регулювання зайнятості населення. Проблеми зайнятості населення і безробіття в Україні.

Тема 5. Напрями та заходи державного регулювання ринку праці. Сутність і особливості ринку праці, його взаємозв'язок з ринками капіталів, товарів та послуг, землі, цінних паперів тощо. Сегменти та моделі ринку праці. Взаємодія попиту та пропозиції на ринку праці. Міграція населення

Змістовий модуль 3. Соціально-трудові відносини як система та їх регулювання

Тема 6. Соціально-трудові відносини. Сутність соціально–трудоих відносин. Загальна характеристика їх системи. Сторони і суб'єкти соціально–трудоих відносин. Предмет соціально–трудоих відносин на різних рівнях. Принципи і типи соціально–трудоих відносин. Якість трудового життя як результат і показник стану соціально–трудоих відносин.

Тема 7. Соціальне партнерство. Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки. Форми і принципи соціального партнерства. Держава в системі соціального–трудоих відносин. Роль найманих працівників і профспілок у системі соціального партнерства. Організації та об'єднання роботодавців як суб'єкти соціального партнерства. Стан соціального партнерства в Україні та основні напрями його розвитку.

Тема 8. Державна соціальна політика та регулювання соціально-трудоих відносин. Сутність і склад соціальної політики держави. Формування і реалізація державної політики в сфері соціально–трудоих відносин. Система соціального захисту населення: сутність, функції та принципи. Державна система управління трудовими ресурсами. Міжнародний досвід регулювання соціально–трудоих відносин.

Змістовий модуль 4. Ефективність, організація та нормування праці персоналу підприємства

Тема 9. Кадровий склад. Трудові ресурси підприємства. Класифікація персоналу. Характеристики трудових ресурсів. Чисельність працівників. Суміщення та сумісництво. Підготовка трудових ресурсів. Планування персоналу підприємства. Робочий час. Штатний розклад.

Тема 10. Ефективність праці. Поняття ефективності праці. Соціальне й економічне значення підвищення ефективності праці. Продуктивність і рентабельність праці як основні показники її ефективності. Показники і методи вимірювання продуктивності праці. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці.

Тема 11. Організація і нормування праці. Поняття, зміст і завдання організації праці. Поділ і кооперування праці. Організація робочих місць. Трудовий процес і його раціоналізація. Умови праці і фактори їх формування. Охорона і безпека праці. Дисципліна праці. Суть і значення нормування праці. Методи нормування праці. Режими праці і відпочинку. Класифікація затрат робочого часу. Норми праці. Методи вивчення витрат робочого дня. Фотографія робочого часу. Хронометраж. Встановлення, заміна та перегляд норм праці. Атестація робочих місць за умовами праці.

Змістовий модуль 5. Сфера оплати праці, аудит у сфері праці та соціальна реалізація на ринку праці

Тема 12. Політика доходів і оплата праці. Вартість робочої сили, рівень життя та структура доходів населення. Сутність, функції і принципи організації заробітної плати. Структура заробітної плати. Елементи організації оплати праці. Форми і системи заробітної плати. Регулювання оплати праці. Мінімальна заробітна плата.

Тема 13. Планування, аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Економічний аналіз у соціально–трудоій сфері. Звітність із питань праці. Аудит у сфері праці. Сутність та значення аудиту у сфері праці. Напрями, етапи та методи проведення аудиту у сфері праці. Планування праці.

Тема 14. Соціальна та професійна реалізація на ринку праці. Освіта – база професіоналізації та соціальна гарантія. Основні етапи одержання роботи. Самомаркетинг як засіб успішного

працевлаштування молодого фахівця. Пошук роботи – важливий етап соціальної реалізації.

Змістовий модуль 6. Україна в міжнародній системі соціально-трудових відносин: інтеграція та розвиток

Тема 15. Міжнародна організація праці. Міжнародні акти про економічні, соціальні й культурні права людини. Цілі, завдання, структура, пріоритетні напрями діяльності Міжнародної організації праці. Організація діяльності Міжнародної організації праці. Нормотворча діяльність МОП. Міжнародний кодекс праці. Застосування Конвенцій країнами – членами МОП. Основні напрями вдосконалення нормотворчої діяльності МОП на сучасному етапі. Проблеми інтеграції соціально-трудових відносин України в систему відносин, визнану МОП.

Тема 16. Людський розвиток – мета і критерій соціально-економічного прогресу. Соціально-економічна концепція людського розвитку. Індекс людського розвитку. Індекс людського розвитку регіонів України. Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку. Рівень життя, нерівність і людський розвиток. Освіта, культура, інтелектуальний потенціал як чинники людського розвитку. Динаміка показників людського розвитку в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
		о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	20	6	2	4	1	2	1	14	18	2	4	6
2	19	8	2	6	1	2	1	11	17	3	4	7
3	20	10	2	6	1	4	1	10	18	3	4	7
Контрольне тестування №1	1							1	1	5	5	10
5	19	8	2	6	1	2	1	11	17	3	4	7
6	20	10	2	6	1	4	1	10	18	3	4	7
7	20	6	2	4	1	2	1	14	18	2	4	6
Контрольне тестування №2	1							1	1	5	5	10
Усього за змістові модулі	120	48	12	32	6	16	6	72	108	26	34	60
Підсумковий семестровий контроль	ІДЗ	30										20
			екзамен						30			
Загалом		120						100		100		

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		о/д. ф.	з/дист. ф.
1	Економіка праці і соціально-трудові відносини як напрям наукового дослідження	2	1
2	Праця як сфера життєдіяльності людини та провідний чинник виробництва	2	
3	Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	2	1
4	Державне регулювання зайнятості населення	2	
5	Напрями та заходи державного регулювання ринку праці	2	
6	Соціально-трудові відносини	2	1
7	Соціальне партнерство	2	
8	Регулювання соціально-трудових відносин	2	
9	Кадровий склад	2	1

10	Ефективність праці	2	
11	Організація праці і нормування праці	2	
12	Політика доходів і оплата праці	2	1
13	Планування, аналіз, звітність і аудит у сфері праці	2	
14	Соціальна та професійна реалізація на ринку праці	2	
15	Міжнародна організація праці	2	1
16	Людський розвиток – мета і критерій соціально-економічного прогресу	2	
	Разом	32	6

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		о/д. ф.	з/дист. ф.
1	Економіка праці і соціально-трудова відносина як напрям наукового дослідження		
2	Праця як сфера життєдіяльності людини та провідний чинник виробництва	2	1
3	Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства		
4	Державне регулювання зайнятості населення	2	1
5	Напрями та заходи державного регулювання ринку праці		
6	Соціально-трудова відносина	2	
7	Соціальне партнерство		
8	Регулювання соціально-трудова відносин	2	1
9	Кадровий склад		
10	Ефективність праці	2	1
11	Організація праці і нормування праці		
12	Політика доходів і оплата праці	2	
13	Планування, аналіз, звітність і аудит у сфері праці		
14	Соціальна та професійна реалізація на ринку праці	2	1
15	Міжнародна організація праці		
16	Людський розвиток – мета і критерій соціально-економічного прогресу	2	1
	Разом	32	6

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Тиждень 1 Лекція 1	Економіка праці і соціально-трудова відносина як напрям наукового дослідження	<i>Опрацювати тему, підготувати конспект та бути готовим до обговорення на занятті та виконання практичних завдань</i>	1
Тиждень 2 Лекція 2 Практичне заняття 1	Праця як сфера життєдіяльності людини та провідний чинник виробництва	<i>Опрацювати тему, підготувати конспект та бути готовим до обговорення на занятті та виконання практичних завдань</i>	1
		<i>Виконати практичне завдання за змістовним модулем</i>	4
Змістовий модуль 2			
Тиждень 3 Лекція 3	Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	<i>Опрацювати тему, підготувати конспект та бути готовим до обговорення на занятті та розв'язання типових задач на практичному занятті</i>	1

Тиждень 4 Лекція 4 Практичне заняття 2	Державне регулювання зайнятості населення	Опрацювати тему, підготувати конспект та бути готовим до обговорення на занятті та розв'язання типових задач на практичному занятті	1
Тиждень 5 Лекція 5	Напрями та заходи державного регулювання ринку праці	Опрацювати тему, підготувати конспект та бути готовим до обговорення на занятті та виконання практичних завдань	1
		Розв'язати типові задачі за змістовним модулем	4
Змістовий модуль 3			
Тиждень 6 Лекція 6 Практичне заняття 3	Соціально-трудові відносини	Опрацювати тему, підготувати конспект та бути готовим до обговорення на занятті та виконання практичних завдань	1
Тиждень 7 Лекція 7	Соціальне партнерство	Опрацювати тему, підготувати конспект та бути готовим до обговорення на занятті та виконання практичних завдань	1
Тиждень 8 Лекція 8 Практичне заняття 4	Регулювання соціально-трудових відносин	Опрацювати тему, підготувати конспект та бути готовим до обговорення на занятті та виконання практичних завдань	1
		Виконати практичне завдання за змістовним модулем	4
		Тестування: Атестація I	10

8.Рекомендована література

Основна

1. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / Безпалько О. В. та ін. Київ : Нац. ун-т харч. технол., 2020. 310 с.
2. Надрага В. І., Пекін А. Ю. Економіка праці та мотивація трудової діяльності : підручник. Київ : ППК ДСЗУ, 2020. 518 с.
3. Олійник Т. І., Пахуча Е. В. Економіка праці і соціально-трудові відносини : навч. посіб. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 279 с.
4. Економіка праці: навч. посіб. / Г. В. Назарова, Х. Ф. та ін.; за заг. ред. Г. В. Назарової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
5. Ткачук В. А., Ланченко Є. О., Костюк Т. О. Практикум з економіки праці і соціально-трудових відносин: навч. посібник. Київ: НУБіП України, 2018. 555 с.
6. Kremer, M. Better Work : The Impact of Automation, Flexibilization and Intensification of Work / M. Kremer, R. Went, G. Engbersen. Cham : Springer, 2021. 204 p.
7. International Labour Organization and Global Social Governance / T. Halonen, U. Liukkunen (eds.). Cham : Springer, 2021. 146 p.
8. Abdurakhmanov K. Kh. Labour Economics. Theory and practice: textbook. London: Scientific Publishing House IVG, 2020. 670 p.
9. Handbook the Global History of Work / edited by K. Hofmeester, M. van der Linden. Berlin : De Gruyter Oldenbourg, 2018. 604 p.
10. Гельман В. М. Вектори управління кадровими ресурсами через призму ефективності: монографія. Запоріжжя: видавець ФОП Мокшанов В.В., 2020. 417 с.
11. Гельман В. М. Економіка праці і соціально–трудові відносини: методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійних програм «Управління персоналом та економіка праці», «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка та управління ринком землі», «Маркетинг», «Фінанси і кредит». Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 104 с.
12. Гельман В. М. Економіка праці і соціально–трудові відносини : методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійних програм «Управління персоналом та економіка праці», «Економічна кібернетика»,

«Міжнародна економіка», «Економіка та управління ринком землі», «Маркетинг», «Фінанси і кредит». Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 54 с.

Додаткова

1. Хандій О. О., Шамілева Л. Л. Досвід роботи вітчизняних підприємств в умовах карантинних обмежень: соціально-трудова аспекти. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2. С. 89-94.
2. Авескулов В. Д. Гуржій В. О., Борійчук С. В.. Трудові права працівників під час карантину. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Юридичні науки*. 2020. № 12(2). С. 33-40.
3. Новікова О. Ф. Шамілева Л. Л., Хандій О. О. Оцінка стану і змін у трудовій сфері та забезпеченні якості трудового життя за умов цифровізації економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 3. С. 191-205.
4. Рибалко В. Трудові перевірки: типові порушення роботодавців. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 5(2). С. 39-40.
5. Амосов С. О. Тенденції та закономірності реформування механізмів впливу держави на трудові відносини в Україні. *Державне будівництво*. 2020. № 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2020_1_12 (дата звернення: 20.08.2021).
6. Тимошенко В. Є. Трудові практики в організації як предмет соціального аудиту. *Габітус*. 2018. Вип. 6. С. 126-129.
7. Helman V. M. Features of human resources policy of a modern enterprise. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Економічні науки*. 2020. № 4(48). С.123-129.

Інформаційні джерела

1. Державна служба статистики України : Інтернет-сайт. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.08.2022).
2. Міністерство соціальної політики України : Інтернет-сайт. URL : <http://www.msp.gov.ua>
3. Федерація професійних спілок України : Інтернет-сайт. URL : <http://fpsu.org.ua>(дата звернення: 20.08.2022).
4. Федерація роботодавців України: Інтернет-сайт. URL : <http://fru.ua/ua/> (дата звернення: 20.08.2022).
5. Державна служба зайнятості: Інтернет-сайт. URL : <https://www.dcz.gov.ua/> (дата звернення: 22.08.2022).
6. Міжнародна організація праці : Інтернет-сайт. URL : <https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm> (дата звернення: 22.08.2022).
7. Кодекс законів про працю України (КЗпП) : Закон України від 10.12.2071 № 322-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 22.08.2022).
8. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/108/95-вр#Text> (дата звернення: 25.08.2022).
9. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 25.08.2022).
10. Національний класифікатор України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» : Наказ Держспоживстандарту України № 327 від 28.07.2010 URL: https://hrliga.com/docs/327_KP.htm (дата звернення: 25.08.2022).